

SERVING AUTHORS WORLDWIDE
AU SERVICE DES AUTEURS DANS LE MONDE
AL SERVICIO DE LOS AUTORES EN EL MUNDO

Аудиовизуалният сектор в Испания: справедливо възнаграждение и икономически растеж

Как въвеждането на правото на възнаграждение за авторите на филми и аудиовизуални произведения е подпомогнало растежа във филмовата индустрия?

Въведение

Смята се, че правният режим в Испания в най-голяма степен защитава правата на аудиовизуалните творци в световен мащаб. Аудиовизуалните произведения като филми, телевизионни сериали, документални филми и др. са защитени от отдавна установени неотменими права на възнаграждение за аудиовизуални автори за много видове използване. Те са признати в испанския закон за авторското право (Кралски законодателен указ 1/1996 от 12 април 1996г., Ревизиран закон за интелектуалната собственост, наричан по-долу „TRLPI“).

Тези законови права се оказват ефективни при осигуряване на справедливо възнаграждение за авторите в аудиовизията, като възнагражденията се събират и разпределят от испанските авторски дружества (SGAE и DAMA).

Правният режим спомага за постигането на справедливост за поколения аудиовизуални творци в Испания, като в същото време допринася за поддържането на постоянен дългосрочен ръст на приходите в аудиовизуалната и кинематографичната индустрия в Испания.

Настоящият документ описва законодателната рамка в Испания и представя ключови отраслови данни, показващи растежа на аудиовизуалния сектор през последните години. Така се илюстрира, че успешното му развитие в Испания е надградено чрез силен, функциониращ от дълги години правен режим, основан на неотменими права на възнаграждение за аудиовизуалните автори.

Правен анализ

Испанското законодателство представлява образец за правна защита на аудиовизуалните творци както по отношение на обхвата на авторството, така и относно широкия обхват на видове експлоатация и яснотата на ролята и задълженията на организациите за колективно управление (ОКУП) в събирането и разпределението на възнагражденията.

А) АВТОРСТВО И ПРЕЗУМПЦИЯ ЗА ОТСТЪПЕНИ ПРАВА

Член 87 от TRLPI разглежда режисьори, сценаристи (автори на литературната част, включително диалози, сюжети и др.) и композитори на оригиналната музика като съавтори на аудиовизуалното произведение. Тази разпоредба също така установява оборима презумпция

за прехвърляне на изключителните права на авторите към аудиовизуалния продуцент, при което продуцентът става „собственик“ на експлоатационните права на авторите.

Отчитайки тази законова презумпция за възлагане, испанският закон предоставя на всички аудиовизуални автори права на възнаграждение за различни видове експлоатация, включително за използване на видео по заявка и тези права задължително подлежат на колективно управление. Тези права на възнаграждение са неотменими и са от полза не само за всички съавтори на аудиовизуалното произведение, но и за авторите на вече съществуващи произведения, използвани в аудиовизуалната продукция (т.е. автори на литературни произведения, адаптирани за филми и съществуваща синхронизирана музика).

Б) ПРАВА НА ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯ, ПРИЗНАТИ В ИСПАНИЯ

Член 90 от испанския закон установява права на възнаграждение за следните видове експлоатация:

(1) Прожекции (чл. 90.3)

Правото на възнаграждение при прожекции е въведено през 1966г., десетилетия преди Директива 92/100 на ЕС да въведе подобно право за отдаване под наем и заем в Европа. Правото на получаване на процент от боксофиса беше запазено и в Закона за авторското право от 1987г. като справедливо пропорционално право на възнаграждение. Това определя правото на авторите да получават дял от приходите, генерирани от публичното изпълнение на аудиовизуалната творба, напр. входни такси. Това право се запази и в настоящия TRLPI като процент от касовите приходи, плаща се от киносалоните и те могат да го приспадат от лицензионните такси, дължима на лицензодателите (дистрибутори или продуценти).

(2) Излъчване (чл. 90.4)

Испанският закон за авторското право от 1987г. въвежда право на възнаграждение за публично съобщаване на аудиовизуални произведения „без входна такса“. Това справедливо право на възнаграждение се признава в настоящия TRLPI в замяна на прехвърлянето към продуцента на изключителното право на публично съобщаване.

(3) Наем (чл. 90.2)

През 1994г. в Испания е приложена Директива 2006/115 на ЕС за правата за наем и заем, предвиждаща на авторите и изпълнителите непрехвърлимо право на справедливо възнаграждение в замяна на прехвърлянето на изключителното право на наем към аудиовизуални продуценти.

(4) Online/VOD (чл. 90.4)

Чл.90 (4) от TRLPI е допълнително изменен през 2006г. с акт 23/2006, прилагащ Директивата на ЕС 2001/29, за да включи неотменимо право на предоставяне на достъп (making available). Законното право на възнаграждение, което е в сила в момента, обхваща всички видове онлайн експлоатация (както при поискване/интерактивно, така и линейно, напр. стрийминг).

В) ЯСНА РОЛЯ И ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ОКУП

Описаните по-горе законови права на възнаграждение подлежат на задължително колективно управление и следователно се събират и разпределят от организации за колективно управление (ОКУП), оторизирани да работят в Испания - първоначално само SGAE (Sociedad General de Autores y Editores), а след това и DAMA (Derechos de Autor de Medios Audiovisuales) от 1999г. Тези ОКУП установяват тарифите и събират и разпределят възнагражденията на авторите, които представляват поради пряко присъединяване като членове или чрез споразумения за представителство с чуждестранни ОКУП.

Г) АУДИОВИЗУАЛНИЯТ СЕКТОР В ИСПАНИЯ – КЛЮЧОВИ ИКОНОМИЧЕСКИ ТЕНДЕНЦИИ

Аудиовизуалният сектор на Испания има забележителна история на растеж през годините, като доходите нарастват по отношение на всички формати и потоци от приходи. Този ръст е поддържан, без режима на възнаграждение за аудиовизуалните права да пречи. Напротив, системата за задължително колективно управление изиграва своята важна роля за успеха на сектора. Дори някой да оспорва твърдението, че схемата за справедливо възнаграждение е двигател на растежа, то е категорично ясно, че тя няма вредно въздействие върху икономическото развитие на аудиовизуалния сектор.

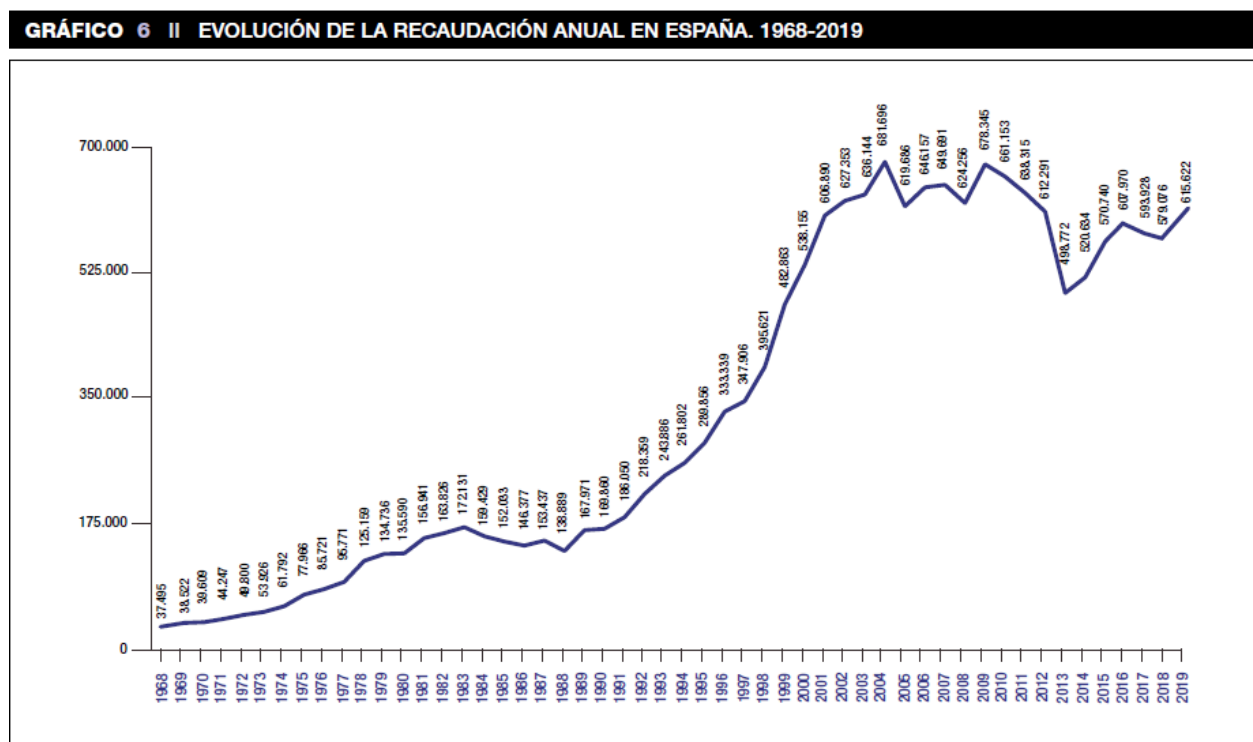
(1) Прожекции

Приходи

Данните от боксофиса показват силен ръст на приходите за повече от половин век. Приходите са нараснали експоненциално от 37,5 милиона евро през 1968г. на 616 милиона евро през 2019г. Текущите приходи се възстановяват след стръмен спад от 2008 до 2013г., причинен от финансовата криза, която засегна целия културен сектор в Испания. (фиг. 1).

Фиг. 1

Източник: *Anuario SGAE de las Artes Escénicas, Musicales y Audiovisuales 2020*

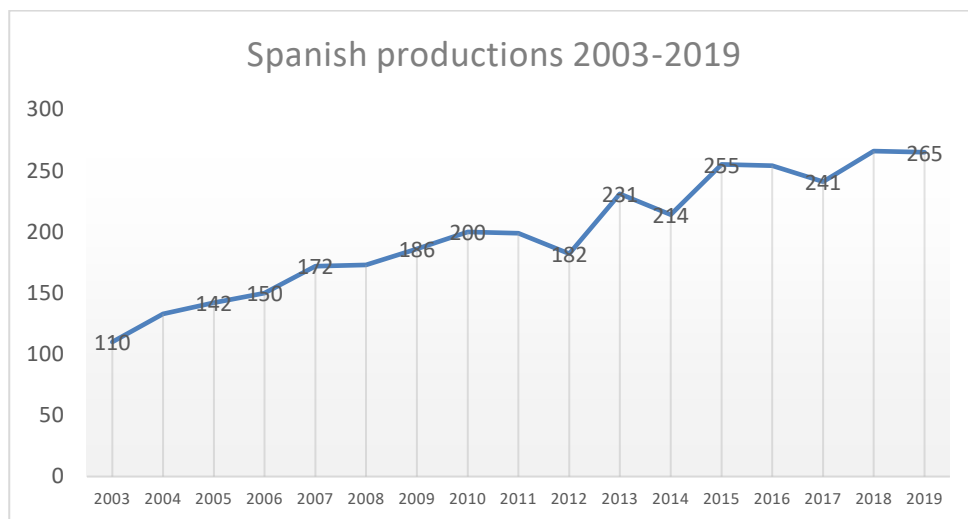

Продукции

Подобна възходяща тенденция може да се види в броя на испанските продукции през последните две десетилетия. Броят на произведените испански филми непрекъснато се увеличава от 2003г. насам със 141% увеличение през последните 15 години, нараствайки от 110 испански филма, произведени през 2003г. до общо 265 през 2019г. (Фиг. 2).

Фиг. 2

Източник: *Anuario SGAE 2020: Cifras 1999 a 2019; ICAA, Anuario de Cine, Ministerio de Cultura*

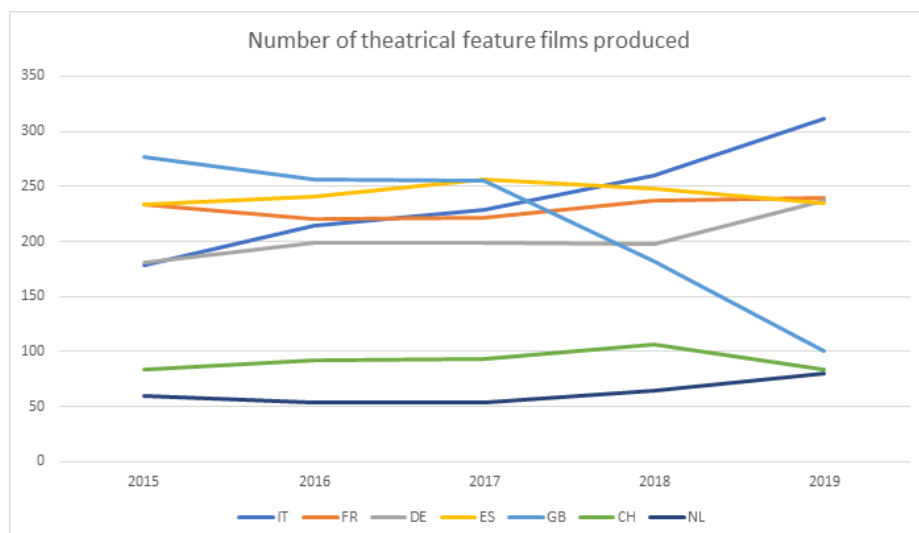

Тези цифри показват постоянен растеж в испанската кинематографична индустрия, съвпадащ с периода, в който правото на възнаграждение за прожекция е признато за първи път в Испания през 1966г. Цифрите показват, че признаването на такова право на възнаграждение не е повлияло по никакъв начин на испанската кинематографична индустрия. Напротив, обемът и нараства значително през последните десетилетия.

През 2019г. Испания се класира на 4-то място в Европа по отношение на филмопроизводството, както може да се види от Фиг. 3. От първите седем изброени държави пет имат въведена схема за възнаграждение (а именно Италия, Испания, Франция, Холандия Швейцария).

Фиг. 3: EU- Number of Theatrical feature films produced

Източник: *European Audiovisual Observatory*

(2) Излъчване

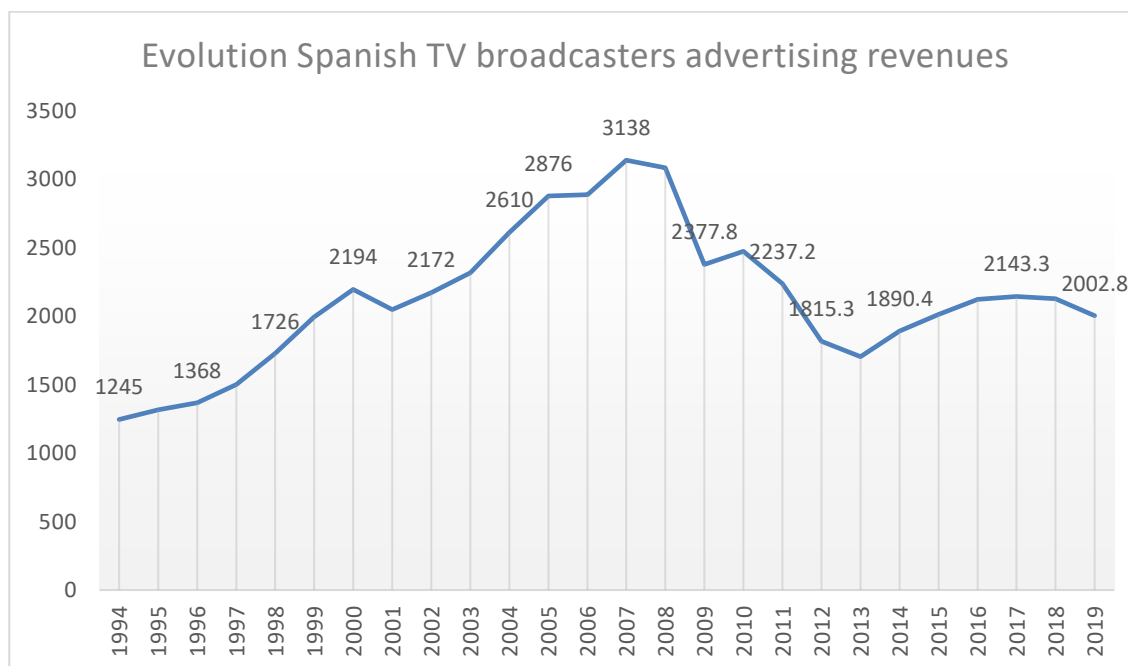
Приходи

В Испания има конкуренция в търговския сегмент на излъчващите организации само от 1990г. Търговските частни телевизионни оператори започват да работят през същата година, когато започва конкуренция за приходите от реклама. Преди това има само един телевизионен оператор (RTVE, обществената национална телевизия) с два канала (TV1 и TV2).

Испанският TRLPI въвежда законно право на възнаграждение за съобщаване до публиката (чрез излъчване, наред с други видове използване) през 1987г. Данните за приходите от 1995г. показват дългосрочна тенденция на растеж въпреки резките периодични спадове, особено между 2008 и 2013г. поради финансови криза. (виж фиг.4)

Фиг. 4: Evolution of Advertising Revenues (1995 to 2019)

Източник: *Anuario SGAE 1999, Anuario SGAE 2007-2009, Anuario SGAE 2019*

Figures in millions of Euro

Рекламните приходи на телевизионните оператори нарастват непрекъснато през първото десетилетие - от 1,2 милиарда евро през 1994г. до 3,1 милиарда евро през 2007г. Тази тенденция се измества през следващите пет години, започвайки от 2008 до 2013 поради финансовата криза в Испания, задействаща намаляване на рекламните инвестиции от рекламодатели и увеличен брой телевизионни оператори, главно платена телевизия и цифрови платформи, което намалява дела на телевизионните оператори. Рекламният оборот отново започва да се увеличава от 2014г., надхвърляйки 2 милиарда евро приходи през 2019г.

Продукции

Испанската телевизионна продукция също отбеляза значително увеличение през последните две десетилетия - от 459 часа през 1996г. до 1413 часа през 2018г. (Фиг. 4). През 2018г. в

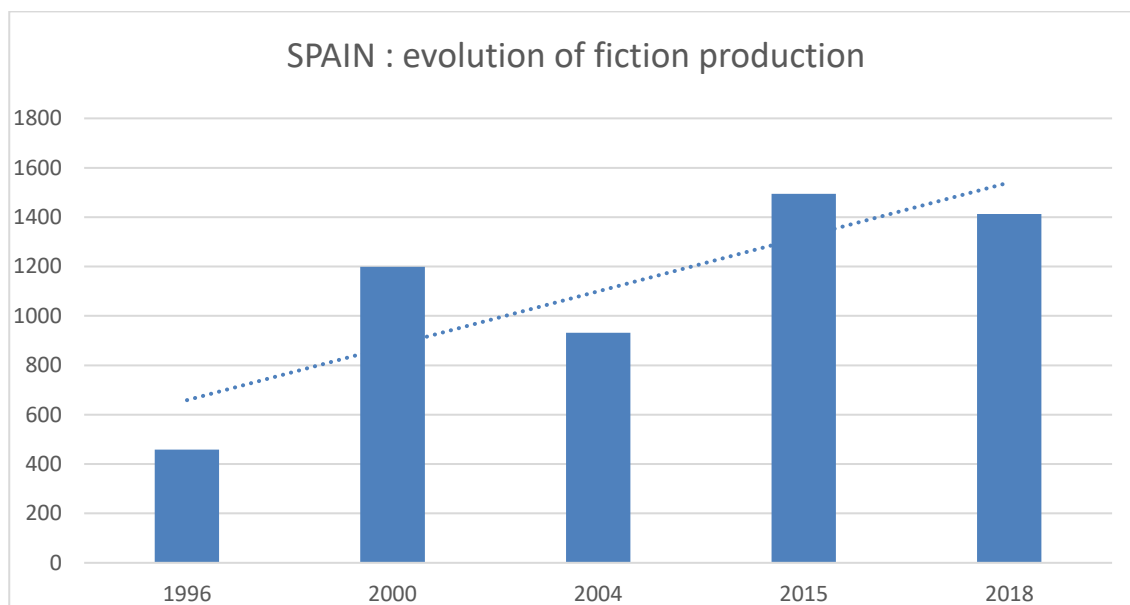
Испания са произведени 58 сериала, добавяйки 655 млн. евро към БВП на Испания. Тези сериали са популярни не само в Испания, но също така се изнасят по цял свят - последните примери са "Хартиената къща" („The Money Heist“, „La Casa de Papel“), „Мерли“ („Merlí“), „Лице в лице“ („Vis a vis“), „Тайните на времето“ („El Secreto de Puente Viejo“) или „Елит“ („Élite“).

Тези продукции помагат на аудиовизуалния сектор в Испания да се превърне в изключителна история за успеха. Според данни, публикувани от Испанския институт за външна търговия (ICEX), Испания се нарежда на 6-то място в света по обем на износ на аудиовизуални продукти, с потенциален пазар на телевизионни сериали, който между 2020 и 2021г. генерира 4,3 млрд. евро, с повече от 18000 работни места и 264 милиона евро като данъци (investinspain.org).

С успешна местна индустрия, ниските производствени разходи и съществуването на творчески и артистични таланти, Испания става привлекателна за световни платформи като Netflix, Amazon или Viacom International Studios, които инвестират в местно производство и създават работни места на местно ниво.

Фиг. 5

Source: *European Audiovisual Observatory*

Става очевидно, че развитието на пазара на излъчване не е пострадало от съществуването на законовото право на възнаграждение, изплащано от телевизионните оператори през последните три десетилетия, и не е попречило на развитието на производствения пазар, включително и за чужбина. Правото на възнаграждение на аудиовизуалните автори не обезкуражава американските платформи да изберат Испания като основен производствен център в Европа.

(3) Online /VOD market

Приходи

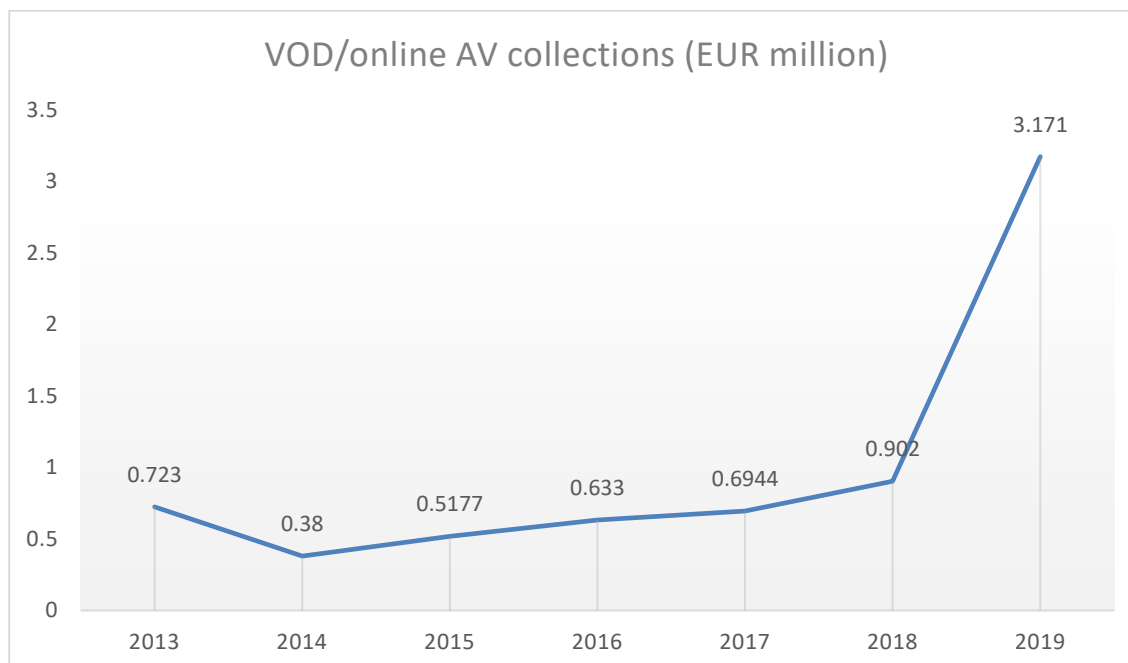
Законовото възнаграждение за онлайн/дигитална експлоатация е въведено от испанския TRLPI през 2006г. Въпреки това, големи международни VOD платформи, като Netflix или HBO, започват да работят на испанския пазар едва десет години след това. Испанските ОКУП SGAE и DAMA събират сравнително ниски суми до 2015г., тъй като към онзи момент и двете

сдружения все още договарят тарифи за възнаграждения за VOD с цифрови платформи и платени телевизии като Google, Apple и Telefónica.

Събираемостта на двете организации за правото на онлайн възнаграждения се увеличава значително през последната година, както е показано в следващите таблици (фиг. 5 и б). Събраните от SGAE суми са скочили от средно 500 хил. евро през 2015г. и 2016г. до над 1,52 млн. евро през 2019г. DAMA съобщава за подобен ръст - от 53 хил. евро през 2017г., до над половин милион през 2018г., за да достигне общо 1,65 млн. евро, събрани през 2019 г. ; общо 3,17 милиона евро за двете ОКУП.

Фиг. 6 and 7
Source: SGAE and DAMA

	Spanish CMO AV collections
2019	3,170,764
2018	902,027
2017	694,409
2016	632,966
2015	517,674
2014	380,368
2013	723,035

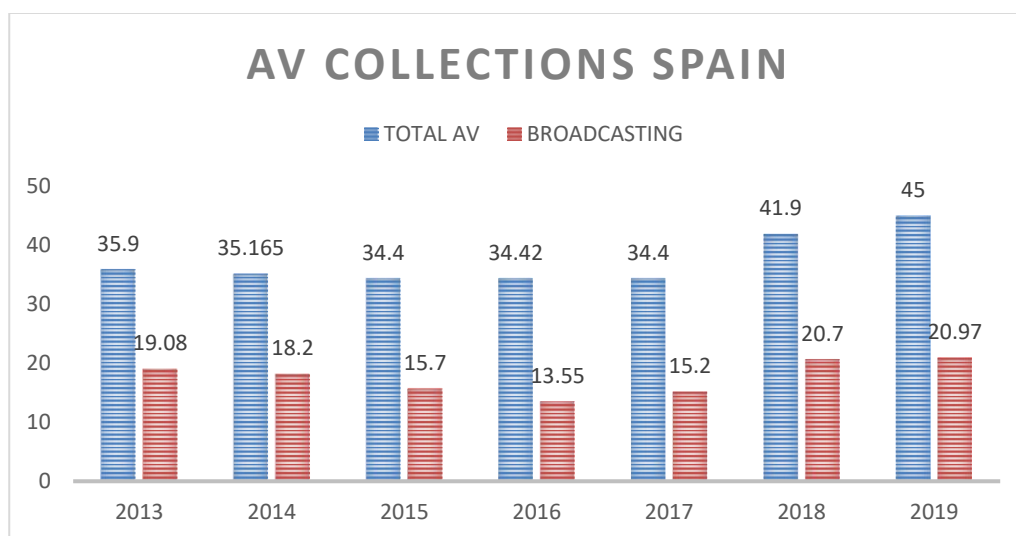
Е) ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ИСПАНСКИТЕ И ЧУЖДИ АВТОРИ НА АУДИОВИЗИЯ

(1) Общо събрани суми в Испания (с изключение на музиката в аудиовизуални произведения)

Горните данни показват исторически ръст на аудиовизуалните продукции и приходи по сектори. Това съответства на тенденцията относно приходите на авторите на аудиовизуални произведения в Испания през последните години – става ясно, че благодарение на законовите права на възнаграждение наблюдаваме нарастване на ползването на техните произведения. Таблица 8 показва как събраните възнаграждения за аудиовизуални автори в Испания непрекъснато се увеличават през последните години от 35,9 милиона евро през 2013г., за да достигнат общо 45 милиона евро през 2019г. Въпреки финансовата криза през периода 2008-2012г., събраните приходи от правото на възнаграждение за излъчване също са останали стабилни, достигайки общо 20,97 милиона евро през 2019 година.

Фиг. 8: Общо събрани суми за аудиовизуални произведения и събрани възнаграждения само за излъчване

Source: SGAE and DAMA Annual reports/SAA figures

Figures in EUR/million

Освен това глобалните данни показват как испанският аудиовизуален сектор, подкрепен от установения правен режим, основан на неотменимото право на възнаграждение, е постигнал изключителен успех в международен мащаб. Испания се нарежда на 3-то място в света по събираемост от аудиовизуални права, след Франция и Италия, с общо 45 милиона евро. Това представлява повече от 9% от общата събрана сума за тази категория права в световен мащаб въз основа на данни за 2019г., публикувани в доклада на CISAC за приходите за 2020г. и годишните доклади, публикувани от SGAE и DAMA.

(2) Финансиране на културни и социални дейности

Допълнителна полза от законоустановената схема за възнаграждения на Испания е възможност на испанските ОКУП да допринесат значително за социални и културни дейности за аудиовизуални творци. Испанският закон определя, че 20% от възнагражденията за частно копиране трябва да бъдат разпределени за такива дейности и минимум 15% от всички неразпределени суми, натрупани от неидентифицирани произведения след необходимия период от 5 години.

Допълнителното финансиране може да бъде определено от всяка ОКУП и всички суми и проекти трябва да бъдат публикувани в докладите за прозрачност с пълни подробности всяка година. Както е описано подробно в Доклада за прозрачност на DAMA за 2019г.

https://www.damautor.es/pdf/INFORME_TRANSPARENCIA_2019.pdf DAMA е отпуснала през 2019г. 1 123 735 евро за културни, промоционални и социални дейности в подкрепа на членовете, включително 335 помощи при раждане или осиновяване (1000 € / на дете); заеми за оптични и слухови апарати; финансова подкрепа в ситуации на икономически и социални извънредни ситуации и процеси на социална интеграция, включително помощ за поддръжка и настаняване, спешни приюти, лекарства и разходи, свързани с непълнолетни и др. терапевтично лечение и безплатни правни съвети.

През 2020г. DAMA успява да помогне на аудиовизуалните творци по време на пандемичната COVID криза с финансов пакет, който включва повече от 500 000 евро помощ, като по-голямата част не подлежи на възстановяване, включително месечни финансови добавки, с допълнителна подкрепа за семейства с три или повече деца. Сумите, събрани от частно копиране и право на възнаграждение от стрийминг платформи за VoD в Испания са от съществено значение за преодоляване на кризата с COVID.

SGAE осъществява своите културни и социални дейности чрез „Fundación SGAE“. Според Доклада за прозрачност на SGAE за 2019г. (Informe_transparencia_SGAE_2021.pdf (documentos-sgae.s3-eu-west-1.amazonaws.com)), повече от 8,2 милиона евро са разпределени за Fundación SGAE през 2019г. Fundación SGAE са разработили повече от 460 дейности, включително 331 курса и обучения, и отпускане на 418 563,80 € като надбавки, безвъзмездни средства и субсидии в подкрепа на почти 7500 автори. Подробна информация за всички дейности, разработени през 2019г. от Fundación SGAE, е достъпна тук: Asamblea_SGAE_30J_2020_Memoria_Actividades_Fundacion.pdf.

Заклучение

Внимателен анализ на развитието на испанската аудиовизуална индустрия показва изключителния икономически и културен успех на този сектор в продължение на много години. Киното, излъчването и цифровите форми, испанските филми, телевизионни програми и други аудиовизуални произведения са помогнали на страната да застане на лидерско място както в културно, така и в икономическо отношение. Това личи от данните, показващи ръст на приходите, прогрес в производството, нарастващ износ, увеличение на събраните суми за авторски права и положителни тенденции в сравнение с други държави в международен план.

Ключов фактор, който стои в основата на успешния аудиовизуален сектор в Испания, е правният режим, основан на неотменимото право на възнаграждение, което прави Испания един от най-защитените пазари в света за правата на аудиовизуалните автори. Този силен правен режим помага за възпитанието на квалифицирана и развиваща се творческа общност, насърчава културното творчество, както и заетостта и икономическия растеж в целия сектор.